

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра ботаніки і методики викладання природничих
наук

СИЛАБУС
освітнього компонента
циклу професійної підготовки
МЕТОДИКА ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ З
БІОЛОГІЇ, ПРИРОДОЗНАВСТВА ТА ОСНОВ ЗДОРОВ'Я
підготовки магістра
014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
ОПІ Середня освіта. Біологія, природознавство, здоров'я людини

Силабус навчальної дисципліни «Методика позакласної та позашкільної роботи з біології, природознавства та основ здоров'я» галузі знань – 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) ОПП Середня освіта. Біологія, природознавство, здоров'я людини денної форми навчання.

Розробник: Коцун Л.О., к.б.н., доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

доц. Коцун Л.О.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

протокол № 1 від 3 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри:

доц. Зінченко М.О.

I. Опис освітнього компонента

Для студентів денної форми навчання галузі знань – 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
ОПП Середня освіта. Біологія, природознавство, здоров'я людини

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійні програми, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Форма навчання денна	01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) ОПП Середня освіта. Біологія, природознавство, здоров'я людини магістр	Нормативна
		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Лекції: 20 год.
		Лабораторні роботи: 26 год.
		Консультації: 8 год.
Кількість годин/кредитів 120/4		Самостійна робота: 66 год.
		Форма контролю: іспит

II. Інформація про викладача

Викладач: Коцун Лариса Олександрівна

Науковий ступінь: кандидат біологічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри ботаніки і методики викладання природничих наук

Контактна інформація: kocun.larisa@ukr.net; kocun.larisa@vnu.edu.ua

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Освітній компонент «Методика позакласної та позашкільної роботи з біології, природознавства та основ здоров'я» є дисципліною з циклу професійної підготовки фахівців із спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), який читається у 3 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Об'єктом вивчення компоненту є освітньо-виховний процес з біології, природознавства та основ здоров'я у школі та закладах позашкільної освіти.

2. Пререквізити. Викладання дисципліни базується на знаннях з «Біології», «Теорії та методики навчання біології», «Теорії та методики екології», «Теорії та методики здоров'язбереження» «Освітнього менеджменту», «Науково-педагогічних досліджень та проектної діяльності» і спрямоване на вдосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти до роботи з дітьми в позаурочний час.

3. Мета освітнього компоненту – забезпечити магістрів необхідним обсягом теоретичних знань, практичних умінь і навичок, які дозволять здійснювати планування, організацію і проведення позакласної та позашкільної роботи з учнями із біології, природознавства та основ здоров'я у майбутній професійній діяльності. Завдання ОК – впровадження сучасних інноваційних технологій в позакласний та позашкільний освітній процес природничого напрямку, оволодіння методикою гурткової роботи, проведення масових заходів еколого-натуралістичного спрямування, організації науково-дослідницької діяльності з обдарованими дітьми з біології та основ здоров'я.

учнів природничого напрямку						
Тема 5. Гурткова робота в системі позакласної та позашкільної освіти природничого напрямку: значення, структура, особливості планування, організації та методика проведення занять гуртка.	14	2	4	2	6	6
Тема 6. Організація роботи в учнівських наукових товариствах. Особливості роботи з обдарованою молоддю.	12	2	4	-	6	6
Тема 7. Дослідницька діяльність учнів з біології у позакласній та позашкільній роботі: проведення фенологічних спостережень, науково-дослідницька робота на пришкольній навчально-дослідній земельній ділянці.	14	2	4	2	6	6
Тема 8. Методика організації та проведення екскурсій у природу. Особливості організації екологічної стежки. Різноманітність форм екологічної та природоохоронної діяльності учнів.	12	2	4	-	6	6
Тема 9. Методика організації та особливості проведення масових позакласних та позашкільних заходів з біології: конкурси, семінари, хакатони, зльоти, біологічні турніри тощо.	12	2	2	-	8	3
Тема 10. Куточок живої природи у закладах позашкільної освіти, організація спостережень та проведення дослідницької діяльності в ньому.	10	2	2	-	6	4
Модульна контрольна робота 2						30
Разом за змістовим модулем 2	74	12	20	4	38	61
Усього годин	120	20	26	8	119	100

Перелік тем практичних занять

Для студентів денної форми навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), освітньої програми (спеціалізації) Біологія, природознавство, здоров'я людини

№ з/п	Тема	К-ть годин	Методи контролю	Бали
1	Методика організації гуртка	2	ДС, ІРС	3
2	Методика написання авторської програми гуртка природничого напрямку	2	ДС, ІРС	3
3	Методика організації природничої школи учнівської молоді	2	ІРС, РМГ	3
4	Методика організації наукової роботи з біології в МАН	2	ІРС, РМГ	3
5	Методика організації учнівських наукових товариств	2	ІРС, РМГ	3
6	Методика організації та проведення біологічних турнірів	2	ІРС, РМГ	3
7	Організація роботи «Учнівського лісництва»	2	ІРС, РМГ	3
8	Дослідницька робота на пришкольній навчально-дослідній земельній ділянці	2	ДС, ІРС	3
9	Навчальні фенологічні спостереження	2	К, ІРС, РМГ	3
10	Методика організації і проведення екскурсії у природу	2	ІРС, РМГ	3
11	Методика організації екологічної стежки	2	ІРС, РМГ	3
12	Методика організації і проведення виховних заходів		ІРС, РМГ	3

	екологічного напрямку			
13	Куточок живої природи у закладах позашкільної освіти та його використання у освітньому процесі	2	ІРС, РМГ, Р	4
	Разом	26		40

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Організація та структура роботи відділень екологічної роботи в ОТГ.
2. Волинський обласний еколого-натуралістичний центр, його структура роботи.
3. Гурткова робота у ВОЕНЦ, особливості її організації та проведення.
4. Масові природоохоронні заходи ВОЕНЦ, їх планування та проведення.
5. Організація роботи Волинського відділення МАН України, специфіка, структура та основні напрямки роботи.
6. Особливості організації, планування та проведення наукових шкіл для обдарованих дітей.
7. Специфіка роботи з обдарованими дітьми.
8. Особливості організації, планування та проведення походів.
9. Особливості організації, планування та проведення зльотів шкільних лісництв.
10. Особливості організації, планування та проведення зльотів трудових аграрних об’єднань.
11. Особливості організації, планування та проведення конкурсів «Дотик природи», «Інтел-Еко», тощо.
12. Особливості організації планування та проведення роботи літніх шкіл природничого спрямування.
13. Форми узагальнення результатів різних напрямів діяльності позашкільної освіти учнів та система оцінки їх досягнень.
14. Реалізація наскрізної лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.
15. Реалізація наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.
16. Реалізація наскрізної лінії «Здоров’я і безпека» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.
17. Реалізація наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку.
18. Методика організації екскурсійної діяльності в закладах позашкільної освіти.

ІУ. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Студент має своєчасно виконати і захистити всі практичні роботи. Пропущені практичні роботи повинні бути відпрацьовані і захищені у дні консультацій викладача згідно графіку. Оцінювання відбувається за шкалою підсумкового контролю. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Викладач і студент мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту». Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науково-педагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності. Для перевірки завдань на унікальність рекомендовані програмні засоби <https://unicheck.com/uk-ua/free-plagiarism-checker-online>. Списування під час модульного контролю, заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів)

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за іншою формою) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

V. Підсумковий контроль РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

**Для студентів денної форми навчання галузі знань 01 Освіта / Педагогіка,
спеціальності 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), освітньої програми
(спеціалізації) Біологія, природознавство, здоров'я людини**

Модуль 1. Поточний контроль (мах = 40 б.) Виконання практичних робіт і теоретична підготовка до занять													Модуль 2. Підсумковий контроль	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2										Модульні зрізи	100
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	МЗ 1	МЗ 2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	30	30

У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може дібрати бали, здавши одну із тем або підготувавши та захистивши власний проєкт на запропоновану тему.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано

60–66	Достатньо	Е	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Ех	Необхідне перескладання

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування.

Теоретична підготовка оцінюється за такими критеріями:

1-бал – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

2 бали – відповідь послідовна, недостатньо структурована; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

3(4) бали – відповідь логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудована на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

Практична робота може бути оцінена, якщо студент виконав всі завдання, своєчасно оформив роботу, зробив висновки. Максимальна оцінка за практичну і теоретичну підготовку на одному занятті – 3 (4) бали. Загалом за всі практичні роботи – 40 балів.

Підсумковий контроль – іспит. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами іспиту.

Питання для контролю

- Особливості організації додаткової природничої освіти учнів та її місце у Новій українській школі
- Позакласна робота, її значення, структура, особливості реалізації
- Типи позашкільних закладів освіти природничого напрямку, їх структура, особливості організації.
- НЕНЦ, ВОЕНЦ, їх організація, специфіка та напрямки роботи
- Мала Академія наук України, її структури, особливості організації та напрямки роботи
- Творчі об'єднання обдарованих учнів: очно-заочні біологічні школи
- Творчі об'єднання обдарованих учнів: наукові товариства природничого напрямку
- Творчі об'єднання обдарованих учнів: школи фітодизайну, біоетики, лісівника
- Гурткова робота в системі позашкільної освіти природничого напрямку: значення, структура, особливості планування, організації та методика проведення занять гуртка
- Методика проведення занять гуртка природничого напрямку
- Методика організації та проведення з учнями конкурсів природничого напрямку
- Методика організації та проведення з учнями семінарів природничого напрямку
- Методика організації та проведення з учнями зльотів природничого напрямку
- Організація та методика проведення природоохоронних акцій
- Заклади позашкільної освіти Волинської області
- Особливості організації планування та проведення роботи літніх шкіл природничого спрямування
- Форми узагальнення результатів різних напрямів діяльності позашкільної освіти учнів та система оцінки їх досягнень
- Реалізація наскрізної лінії «Екологічна безпека та сталий розвиток» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
- Реалізація наскрізної лінії «Громадянська відповідальність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
- Реалізація наскрізної лінії «Здоров'я і безпека» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку

21. Реалізація наскрізної лінії «Підприємливість і фінансова грамотність» у різних формах роботи позашкільного закладу природничого напрямку
22. Методика організації екскурсійної діяльності в закладах позашкільної освіти природничого напрямку
23. Мотивація навчально-пізнавальної активності учнів у закладах позашкільної освіти природничого напрямку
24. Система контролю досягнень учнів в процесі гурткової роботи учнів у закладах позашкільної освіти природничого напрямку
25. Правила поведінки дітей під час організації і проведення позашкільної роботи та організація індивідуальної безпеки учнів.

6. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Ворона Л. І. Розвиток позашкільної освіти в Україні: огляд наукових джерел. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020 р., № 73, Т. 1. С. 23-27.
2. Ворона Л. Особливості періодизації розвитку позашкілля в незалежній Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 58, том 1, 2022. С.251-255.
3. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу / Н. Б. Грицай. Х. : Основа, 2011. 110 с .
4. Коцун Л.О., Коцун Б.Б. Методика позашкільної роботи з біології та природознавства: методичні рекомендації до практичних робіт для магістрів факультету біології та лісового господарства. Луцьк : Друк ПП Іванюк В.П., 2023 44 с .
5. Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти : методичний посібник / [А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко; за ред. В. В. Мачуського]. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 223 с.
6. Мороз І.В., Грицай Н.Б. Позакласна робота з біології: Навч. посіб. Тернопіль, Навчальна книга : Богдан, 2008. 272 с.
7. Про позашкільну освіту : закон України від 22 червня 2000 р. № 1841-III // Освіта України. – 2000. – 2 серпня (№ 31).

Додаткова

1. Грицай Н.Б. Методика позакласної роботи з біології. Дистанційний курс : навч. посіб. Рівне: Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, 2010. 164 с.
2. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал "Освітній фактор"
https://nenc.gov.ua/?page_id=39925